

המערך הקרדיולוגי יחידת לאלקטרופיזיולוגיה וקוצבי לב
טלפונים: 08-6400426, 08-6400247, 08-6400177
פקס: 08-6245905

השתלת קוצב לב מידע והדרכה למטופלים

כאשר המנגנון הטבעי שמפקח על קצב הלב לא פועל כראוי, משתמשים בקוצב מלאכותי בכדי לעזור ולייצב את קצב הלב. במרכז הרפואי סורוקה מבוצעות מדי שנה מאות פעולות להשתלת קוצב לב, שהוא מכשיר אמין המאפשר לאנשים אורח חיים תקין. המידע שלהלן נועד להפיג את החששות ולענות על שאלות שכיחות בנושאים כמו: ההשתלה, ההחלמה והחיים עם קוצב הלב.

למה צריך קוצב לב?

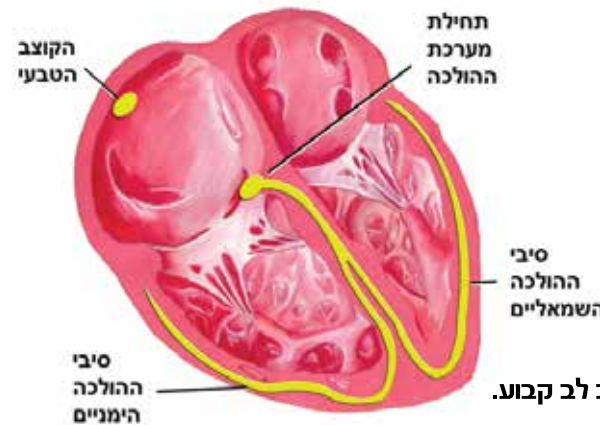
שריר הלב מצויד בקוצב לב טבעי היוצר גירויים חשמליים הגורמים להתכווצותו. לעתים, משתבשת הפעילות של הקוצב הטבעי ושל מערכת ההולכה החשמלית בלב מסיבות שונות, והוא מעביר את הגירויים החשמליים בקצב איטי מדי.

• דופק איטי מתבטא בדרך כלל בחולשה ובקושי לעשות מאמץ גופני

• בדופק איטי במיוחד (BRADYCARDIA), יורד קצב הלב מתחת למינימום הדרוש לפעילות הגוף. סימניו:

- סחרחורת, חולשה וקושי במאמץ
- תחושת ריחוף
- תחושה רעה
- עייפות קיצונית
- התעלפויות
- אובדן הכרה
- דום לב.

כדי למנוע סיבוכים אלו יש להשתיל קוצב לב קבוע.

קוצב לב

- קוצב הלב (PACEMAKER) הוא מכשיר חשמלי שתפקידו לשמור שהדופק לא יהיה איטי מדי
- הקוצב מושלם מתחת לעור החזה ומחובר אל תוך הלב באמצעות חוטי חשמל הנקראים אלקטרודות המושחלים אל חלל הלב בדרך כלל דרך הוורידים

- הקוצב פועל לפי דרישה ומספק גירויים חשמליים הדרושים לפעילות לב תקינה. הקוצב חש את הפעילות של לב המטופל, מודד את קצב הלב ומונע ירידה בקצב. רק כאשר קצב הלב יורד מתחת למינימום שתוכנת בקוצב, הוא נכנס לפעולה ומונע את ירידת הדופק על ידי שחרור גירויים חשמליים זעירים שמגיעים ללב באמצעות האלקטרודות ומפעילים את הלב
- החלקים העיקריים של קוצב הלב:

- קופסא קטנה שמשקלה כ-25 גרם ובתוכה סוללה המספקת בדרך כלל ל עשר שנים
- אלקטרודה גמישה דרכה עוברים הגירויים החשמליים את הלב

- ישנם קוצבים המיועדים לטפל בהפרעה בקוצב הטבעי ותפקידם העיקרי לקצב את העליה בלב וישנם קוצבים המיועדים לטפל בהפרעה במערכת ההולכה החשמלית ותפקידם לקצב את החדר בלב. ישנם קוצבים עם אלקטרודה אחת, שהקצה שלה ממוקם בחדר וישנם קוצבים עם שתי אלקטרודות הממוקמות בעליה הימנית ובחדר הימני סוג הקוצב המושלם נקבע בהתאם למצב המטופל ולהחלטת הרופא.

הכנה להשתלת קוצב

- כגישה עם קרדיולוג במרפאת טרום קוצבים במכון הלב בסורוקה. יש להגיע עם מכתב הפנייה מרופא המשפחה הכולל: אבחנות רפואיות, טיפול תרופתי ורגישויות, תרשים אק"ג ותוצאות של בדיקות דם - ספירת דם, תפקודי קרישה וכימיה.
- בביקור במרפאת טרום קוצבים ינתן תאריך לאשפוז בערב שלפני השתלת הקוצב.

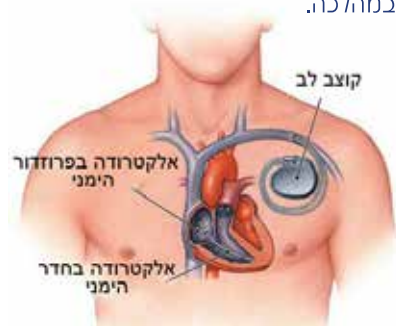
הנחיות:

- צום משעה 24:00 (חצות) בלילה שלפני ההשתלה
- בערב שלפני ההשתלה ובבוקר ההשתלה יש להתקלח מאזור הצוואר ומטה עם סבון אנטי בקטריאלי - ספטל סקרר, שאותו מקבלים במחלקת האשפוז תרופות:

- יש ליטול תרופות כרגיל, אלא אם ניתנה הוראה אחרת
- למניעת דימום, יש לברר עם הרופא המטפל על מועד הפסקת תרופות לדילול הדם, כמו: קומדין, פרדקסה, קסרלטו, אליקויס וסינטרום
- יש לדווח על רגישויות לתרופות וליוד
- במידת הצורך ניתנות תרופות הרגעה לפני ההשתלה ובמהלכה.

אופן ביצוע ההשתלה

- הניתוח אורך כשעה עד שעה וחצי
- הניתוח מבוצע בחדר ניתוח בתנאים סטריליים ובהרדמה מקומית.
- רק לעתים נדירות ביותר נעשית ההשתלה בהרדמה כללית
- לאחר ניקוי והרדמת העור בכתף או בחזה בעזרת חומרי הרדמה, מבצע הרופא חתך בעור באורך של 2 - 4 ס"מ מתחת לעצם הבריח, שם ממוקם הכיס התת עורי שבתוכו מונח הקוצב
- הקוצב מוחדר בחלקו העליון של בית החזה, מתחת לעור (צד ימין או שמאל)

- קצה האלקטרודה מועבר דרך כלי דם אל תוך הלב. הסוללה מונחת מתחת לעור באזור החתך הרופא מכניס את הקוצב לתוך הכיס הקטן מתחת לעור ומחבר אותו אל האלקטרודות
- במהלך השתלת הקוצב, נעזר הרופא בשיקוף רנטגן ובבדיקות חשמליות כדי לוודא תפקוד תקין של הקוצב ושל האלקטרודה
- תיתכן תחושת לחץ או אי נעימות עקב הפעולה. נא לדווח על כך לרופא.

📌 לאחר השתלת הקוצב

- בתום ההשתלה, המטופל מועבר למחלקה להמשך השגחה. **במחלקה:**
  - ניטור על ידי מוניטור במשך 24 שעות - מעקב לחץ דם דופק, אק"ג, ורמת חמצון הדם
  - מעקב אחר דימום, נפיחות ואודם במקום ההשתלה
  - ניתנות תרופות לשיכוך כאבים ואנטיביוטיקה במידת הצורך
  - המטופל מתבקש להישאר במיטה במשך ארבע שעות ולהימנע מהנעת הכתף עד יום למחרת
  - ירידה ראשונה מהמיטה:

- כעבור ארבע שעות בעזרת אחות בלבד
- רצוי לעבור לישיבה במשך כעשר דקות ורק אחר כך לעמוד כדי למנוע סחרחורות ונפילה.
- ניתן לאכול ולשתות לאחר הפעולה
- אין להסיר את החבישה לפני חלוף 24 שעות מהתקנתה
- למחרת הפעולה בבוקר מבוצעים: צילום חזה, בדיקת תקינות הקוצב והסרת החבישה

• החתך הניתוחי:

- יש לשמור על פצע הניתוח נקי ויבש, אין לכסותו ואין למרוח עליו כל משחה או קרם
- **לאחר 8 - 10 ימים, יש להגיע למכון הלב לביקורת פצע הניתוח ולהסרת התפרים או הסיכות על ידי רופא ואחות במכון**

• רחצה:

- מותרת רק לאחר 24 שעות
- יש לשטוף את אזור הניתוח במים זורמים וסבון ולהשאירו ללא חבישה
- אין לשפשף את פצע הניתוח
- כאשר מבוצעת בחתך הניתוחי הדבקה ללא תפרים, יש להימנע מהרטבת האזור במשך חמישה ימים.

📌 בתקופה הראשונה של אחר השתלת הקוצב

- **יש לפנות לרופא באופן מיידי** כאשר מופיעים התסמינים הבאים: אדמומיות, חום, נפיחות, הפרשת נוזל וכאב מתגב בזרוע הקרובה אל הקוצב:
- מותר לבצע תנועות קלות בלבד
- יש להימנע במשך שישה שבועות ממתחה, מהרמת יד מעל גובה הכתף, מנשיאת משאות כבדים ומתנועות פתאומיות וחדות
- אין למשש את הקוצב ולהיזזו מתחת לעור
- יש להשתדל שלא לפגוע ולחבוט בקוצב
- **יש להגיע לביקורת במרפאת הקוצבים 8 - 10 ימים מיום השתלת הקוצב.**

📌 החיים עם קוצב לב

- תהליך ההתאוששות לאחר השתלת הקוצב הוא אישי ושונה ממטופל למטופל
- הכאבים באזור החתך חולפים עם הזמן וכן ההגבלה הקלה בפעולת הזרוע.
- בתחילה תיתכן תחושה של משקלו של הקוצב (25 גריז), אך לאחר זמן קצר נעלמת תחושה זו.
- ניתן לחזור בהדרגה לפעילות יום-יומית רגילה, כמו: רחצה ומקלחת, פעילות מינית, הליכה ברגל ועבודה בגינה

- יש לדווח לרופא המשפחה ולרופא השיניים על קוצב הלב
- יש להיוועץ ברופא קרדיולוג ולקבל הנחיות על:
  - הגבלות בנהיגה ברכב
  - מקרים מיוחדים כמו עבודה עם שדות אלקטרומגנטיים, שאני מתח גבוה וריתוך
  - לפני טיפול וקרניה מייננת MRI
- יש להימנע ממעבר דרך גלאי מתכות.

☰ כרטיס הזיהוי של קוצב הלב

- לאחר ההשתלה ולפני השחרור מבית החולים, מקבל המטופל כרטיס קוצב שנועד לזהותו כמטופל בעל קוצב לב וכולל מידע עם פרטי הזיהוי, סוג הקוצב ומידע חשוב אחר
- **מומלץ לשאת תמיד את כרטיס הקוצב יחד עם תרשים אק"ג ותעודת הזהות, גם בנסיעה לחו"ל**
- בעת הבדיקות הביטחוניות בשדות תעופה, יש להציג את הכרטיס לצוות הביטחון כדי לעקוף את גלאי המתכות
- במקרה ומאבדים את כרטיס הקוצב יש להודיע על כך במרפאת הקוצבים, על מנת שהם יוכלו להכין ולשלוח כרטיס חדש בהקדם.

🔋 החלפת הסוללה

- החלפת סוללה נעשית לפני התרוקנות הסוללה
- ההחלפה נעשית בטווח ממוצע של עד שבוע שנים ממועד ההשתלה
- משך הזמן מן ההשתלה ועד הצורך בהחלפת הסוללה, תלוי במידת ההזדקקות לפעולת הקוצב
- על מועד החלפת הקוצב ניתנת הודעה מראש בעת הביקור במרפאת קוצבים.

👤 מעקב רפואי

- לאחר השתלת קוצב, נדרשים מעקב ובדיקת קוצב, של רופאים וטכנאים מומחים במרפאה אלקטרו פיזיולוגית אחת לכמה חודשים
- תדירות הביקורים נקבעת בהתאם לסוג המכשיר ולמצב הבריאותי
- בעת הביקור יש להביא רשימת תרופות ואת התרופות עצמן
- חשוב להגיע לביקורים במועד שנקבע
- אם אין אפשרות להגיע ביום שנקבע, יש להודיע על כך למרפאת קוצבים בטלפונים 08-6400426, 08-6400247 ולקבל תור חדש
- נא לעדכן את מרפאת הקוצבים באופן מיידי על שינוי כתובת או מספר טלפון
- במקרים דחופים יש לפנות לרופא המטפל או לחדר מיון.

לצפייה בסרטון הדרכה על הפעולה ביוטיוב ניתן לשרוק את הברקוד:
סרטון באנגלית של ארגון NHS - National Health Service, בריטניה